

עידן

דע ארץ
אלקן אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון רב - פרשת חיי שרה - שנת תשפ"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - זוו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - זוו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

פרשת חיי שרה

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

שנאה

תעורר מדנים:

השנאה הכבושה
שבוערת באדם
על ידי זוהמת הנחש

עמוד ה'

• בתוך המאמר:

- מדוע היה הקנין הראשון בארץ ישראל לצורך קבורת מת דוקא?
- למה הוצרכה התורה לספר סכום המקח של מערת המכפלה?
- 'ארבע מאות עלמא דכסופין' מהו?
- גורת גלות מצרים 'ארבע מאות שנה' - כדי לתקן פגם ב'ארבע מאות שקל כסף'?
- גם אחר הפטירה יכולים לעבוד את ה' - ע"י כיסופין גדולים אליו
- אחרי ההסתלקות מאירה באדם בחי' 'צדיק' עוד יותר מבימי חייו

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה': קנין אחוזה בארץ ישראל - מתוך כיסופין ותשוקה לה'

סיכום ותמצית:

א. קנין מערת המכפלה הא
תחילת ירושת ארץ ישראל,
שבה מצינו שייכות למספר
'ארבע מאות', ושעיקרה
אחרי המיתה.

עיקר ירושת הארץ היא מצד מדרגת האדם אחרי הסתלקותו

והנה כפי הכלל הידוע שמהותו של כל דבר נלמדת מהאופן שבו מופיע
לראשונה בתורה, לכן מאחר שאמרנו שהמקור לקנינים של ישראל בארץ הקדושה
היה כאן בקניית מערת שדה המכפלה לקבורת שרה, ומקח זה הרי היה לצורך
קבורת המת, א"כ יש ללמוד מזה שעיקר מציאות ירושת הארץ שייכת בעיקר
למדרגת האדם לאחר הסתלקותו, שאז נשאר בו בחי' 'קוסטא (-שם מדה קטנה)
דחיותא', ומצדה הוא זוכה לנחול את הארץ ולהתקשר אליה באופן הראוי.

ונראה הדבר גם בירושה הראשונה של בני ישראל בימי יהושע בן נון, שגם
הירושה היא היתה בעיקר מצד המתים, וכמו שאחז"ל (ב"ב ק"ז.) 'משונה נחלה זו
מכל נחלות שבעולם, שכל נחלות שבעולם חיים יורשים מתים, וכאן מתים יורשים
חיים', והיינו שדור יוצאי מצרים שכבר מתו במדבר, הם הם שיירשו את הארץ,
עיי"ש, כי כאמור ירושת הארץ שייכת ביותר ובעיקר למדרגת האדם לאחר פטירתו.
ונבוא לבאר מהי מעלת האדם המתגלה דייקא אחר הסתלקותו, ואיך היא מקושרת
לענין ארץ ישראל ולכך שאי אפשר לירש אותה בשלימות אלא באותה העת.

ב.

'ארבע מאות עלמין דכסופין' - שכר עולם הבא על הרצון העמוק שבנפש

ארבע מאות שקל כסף רומזים לעלמין דכסופין

ונקדים מה שפירשו בוה"ק (ח"ג קכת: רפח.) את פנימיות ענין 'ארבע מאות
שקל כסף', שהם רומזים על ענין 'ארבע מאות עלמין דכסופין', כי תיבת 'כסף'
היא מלשון כסופין, וזהו שכר עליון שירושים הצדיקים לעתיד בעולם הבא
ממקום גבוה מאד נעלה, עיי"ש. ויש להתבונן
מהו עומק השכר של 'ת' עלמין דכסופין, ומה
נרמז בענין השם 'כסופין' דייקא.

א.

קנין שדה עפרון - תחילת ירושת ארץ ישראל

מערת המכפלה היא הקנין הראשון בארץ

הנה בפרשתנו מספרת התורה שאחר שמתה שרה אמנו ע"ה ביקש אברהם אבינו
מקום ראוי לקברה, ולכך קנה את מערת המכפלה בארבע מאות שקל כסף, ואחר
שקם השדה והמערה אשר בו לאברהם למקנה, קבר שמה אברהם את שרה אשתו.
ונודע שמקח זה היה הקנין הראשון של ישראל בארץ ישראל, והיה כהתחלה וסימן
למה שייזכו בני ישראל א"כ לכבוש את כולה מיד שבעת העממים שגרו בה. וזה נרמז
במה שהקדים אע"ה באמירתו לבני חת 'גר ותושב אנכי עמכם' (כ. ד.) ופרש"י:
'אם תרצו הרנינו גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה לורעך
אתן את הארץ הזאת', רמז להם בזה, שלקחת נחלה זאת לקבורת שרה היא בעצם
תחלת ירושת הארץ, שנזכה לה בשלימות כאשר יגיע הזמן הנרצה לכך.

שייכות מספר 'ארבע מאות' לארץ ישראל

ואכן יש דמיון בין עצם מהותה של ארץ ישראל לבין קניינו של אברהם אבינו
במערת המכפלה, שהרי קנין זה היה ב'ארבע מאות שקל כסף', ומספר זה של
'ארבע מאות' מצינו גם בארץ ישראל, וכדאיתא בגמ' (מגילה ג.) שמדתה 'ארבע
מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. וכן רואים שכהנה לביאת בני ישראל אל
הארץ וכדי לזכות לשוב לנחלת אבותם בארץ הקדושה, נגזרה עליהם הגלות
מצרים למשך ארבע מאות שנה, וכמו שאמר הקב"ה לאע"ה בכרית בין הבתרים
(לעיל טו, יג-טו) 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם
ארבע מאות שנה וגו', ודור רביעי ישובו הנה'. הרי שיש למספר 'ארבע מאות'
שייכות לקדושת ארץ ישראל, אשר מטעם זה היה הקנין הראשון בה ב'ארבע

מאות שקל כסף' דייקא, להורות על עצם
מדרגתה. ויש להבין מה נרמז במספר זה, ואיך
הוא מקושר למעלת הארץ הקדושה.

פטרון הגליון - חשוון

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר מנשה פרענקל הי"ו

לע"נ אביו הרה"ח ר' נפתלי הירץ בן הרב מנשה ז"ל
נלב"ע י' חשוון תשפ"ב לב"ק

ירושת ארץ ישראל - ע"י רצון וכיסופין אליו ית'

הנהגה ע"פ כל הדברים האלה יבואר על נכון מה ששאלנו בריש דברינו למה היה הקנין הראשון בארץ ישראל דוקא בארבע מאות שקל כסף, ומה משמעות מספר 'ארבע מאות', ומה שייכותו למדרגת הארץ הקדושה.

'ארבע מאות שקל כסף' - הקנין בארץ ישראל ע"י גילוי הרצון והכיסופין לה'

כי הרי נתבאר שירושת הארץ באה בעיקרה מכח גילוי נקודת צדיק הנמצאת בפנימיות כל איש ישראל, וזה מתגלה ע"י הרצון הפנימי והחשק הגדול שיש לכל אחד מישראל לעשות רצון אלוהי, אשר זהו ענין 'ארבע מאות עלמין דכסופין', שהוא העולם הבא הניתן לנשמות ישראל על גודל הכיסופין והתשוקות שלהם להידבק בהש"ת ולעבודו בלבב שלם. וכמו כן ירושת ארץ ישראל הדומה לעולם הבא, היא ג"כ מכח רצון והפך זה מעומק הלב לקיים את רצון הש"ת, הנרמז ב'ת' עלמין דכסופין' אלו.

ועל כן כאשר ביקש אברהם אבינו לקנות קנין ראשון בארץ הקדושה, שילם עליו סך 'ארבע מאות שקל כסף' המרמז על 'ארבע מאות עלמין דכסופין' כנ"ל, כי עיקר ירושת הארץ נעשית ע"י הכיסופין וההשתוקקות לה, שבוה בלבד יכולים לקבל אחוזה ונחלה בשלימות בארץ הקדושה הלוז.

'במה אדע כי אירשנה' - 'באיזו זכות יתקיימו בניו בארץ'

ובכל זה יבואר ג"כ מה שאיתא בחז"ל (נדרים לב), כי מה ששאל אברהם אבינו אחר שהבטיח לו הקב"ה על ירושת הארץ - 'במה אדע כי אירשנה' (לעיל טו, טז), נחשב לו לחטא, ונענש על זה שנשתעבדו בניו למצרים. ויש להבין מה חטא אברהם אבינו במה שביקש שידיע לו הקב"ה באיזו זכות יתקיימו בניו בארץ - עד שבעבור זה נגזרה עליו גזרת גלות מצרים. וביותר קשה לפי המדרש (בר"ר מד, יד; הובא ברש"י כאן פסוק ו) שפירש שאלה זו 'לא כקורא תנר, אלא אמר לו באיזו זכות'.

הטענה עליו: ירושת הארץ היא למעלה מן הזכות

ונאמר, שגזרה זו לא היתה כל כך בעבור העונש שבה, אלא כתיקון למה שפגם אברהם בשאלתו זאת [כמובן לפי ערכו הרמה], וכדרך כל עונש, שהוא בא בעיקר לתקן את הקלקול שנעשה ע"י החטא. ונאמר, כי עיקר הטענה על אאע"ה היא שהיה לו לידע שירושת ארץ ישראל באה ממקום שלמעלה מהזכות, ממקום גילוי הרצון העליון, שאף כאשר אין בנו זכות גלויה מצד מעשינו הטובים, מכל מקום יש לכל ישראל חלק ונחלה בארץ הקדושה מכח נקודת הצדיק שבו שהיא נבילה מכל זכות, ולכן לא היה לו לחקור 'באיזו זכות יתקיימו בניו בארץ'.

'ארבע מאות שנה' של גלות מצרים - כדי לתקן פגם זה

ומאחר שנכשל אברהם אבינו בזה ושאל מהי ה'זכות' לירש את הארץ, נעשה פגם בענין גילוי מקור נעלה זו של ירושת הארץ, שהוא בבחי' 'ארבע מאות עלמין דכסופין' - מכח הרצון והכיסופין שבכל נפש, ולפיכך נגזר 'עבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה', כי כדי לתקן הפגם בענין ה'ת' עלמין דכסופין יוצרכו קודם לעבור גלות של 'ארבע מאות שנה', שהעיניו ושעבוד מצרים, וגם מה שבכל זאת היתה להם זכויות, שלא שינו את שמם ולשונם וכי', כל זה גילה את בחי' צדיק שבהם, ורק אחריה יוכלו לירש את הארץ באופן הנכון, מצד נקודת הרצון שבעומק הנפש.

'קוסטא דחיותא' - התשוקה הגדולה אחר הפטירה לקיים רצון ה'

ועפ"י זה יתיישב ג"כ מה שנתקשינו בפתח דברינו למה שורש הקנין בארץ ישראל נעשה דוקא כלפי המתים; שהקנין הראשון בה היה לצורך קבורת שרה אמנו, וכן ירושת אבותינו בכניסתם לארץ בימי יהושע היתה באופן שה'מתים יורשים חיים'. ולפי האמור יבוא גם זה על נכון בע"ה.

'במתים חפשי' - 'כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות'

כי הנה אמרו חז"ל (שבת ל). על הפסוק (תהלים פח, ו) 'במתים חפשי', 'כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות', כלומר, שכמו שבגשמיות בעת המוות בטל האדם ועבר מן העולם, כן ברוחניות, אחר שמת נעשה חפשי מן המצוות, ואין בידו לקיים כלום מכל מצוות התורה.

קוסטא דחיותא הנשאת בגוף - התשוקה הגדולה לעשות רצון ה'

אמנם בכל זאת נודע, שגם לאחר המיתה נשארת עדיין בגוף 'קוסטא דחיותא', שהיא חיות משהו שממנה הוא עתיד לעמוד שוב בעת התחייה. וברוחניות, באה חיות זו לידי ביטוי - בכיסופין שיש לאדם אחר מותו לעשיית המצוות, כי הגם שניטלה מן המת הזכות לקיים התומ"צ בפועל, מכל מקום עדיין יש בידו לכסוף ולחשוק אליהן. ולא עוד, אלא שהכיסופין האלו הם ביתר שאת מבחינים חיותו, שהרי כיון שעתה אין לא-ל ידו לעשותו, נמצא שבעוירת בתוכו מאוד התשוקה והגעגועים אל התורה והמצוות עוד יותר מבחינו, שהיה יכול לקיימן ממש⁽¹⁾.

נקודת צדיק שבאדם מתגלה בו ביותר לאחר המיתה

ולפי האמור לעיל שהכיסופין וההשתוקקות של האדם לקיים רצון הש"ת נובעות מנקודת צדיק שבקרבו, ה'חלק אלוך ממעל' שניתן לו מלמעלה, נמצא שלאחר הסתלקות האדם מאיירה בחי' צדיק זו עוד יותר מבחינו חיינו, כי בעודו בחיים היה יכול לקיים תומ"צ מכח עצמו, ולא היה הכרח שתתראה נקודת צדיק שבו - שהיא למעלה מכל מעשיו, אך עתה שאין ביכולתו לעשות כלום בכח עצמו, ממילא מתגלה בו פנימיות הנפש ביתר תוקף, שהיא הרצון העמוק והכיסופין הנשגבים להשי"ת⁽²⁾.

עיקר ירושת הארץ - ע"פ מדרגת ה'רצון' המתגלה אחר הסתלקות

ולפי מה שאמרנו שעיקר ירושת הארץ היא בבחי' 'עלמין דכסופין', שהוא כח הרצון שבנפש המגלה את פנימיות ועצמיות קדושת ישראל, נקודת צדיק, שעל ידה מקבלים חלק ונחלה בתוך הארץ הקדושה, א"כ מאחר ששלימות הרצון מתגלה ביותר אחר המיתה, לכן עיקר הכח ליכות לירושת ארץ ישראל הוא מכח 'קוסטא דחיותא' המתעוררת באדם אחר ההסתלקות⁽³⁾.

קנין מקום קבורה הוא הכנה לתחיית המתים

ומטעם זה היתה ראשית ירושת הארץ דוקא בקניין שהוא לצורך המת, כי כאמור שלימות ירושת הארץ היא מכח מדרגת הרצון, בחי' 'עלמין דכסופין', הנשאר בחיים גם לאחר הפטירה, ומתגלה אז ביתר שאת, והוא המוביל את הגוף לקום שוב לעתיד בעת התחייה, בעת שיעלה הרצון מאת הבורא יתברך שמו.

ד. ויציא מילתא ע"פ הסוד, כי כתב האר"י ל בנינו מיעוט היות, שהוא שורש ענין המיתה בעולם, שכל הלבנה מתמעטת לבד מנקודת הכתר שבה, שעליה נאמר 'כזה ראה וקדש' (יר"ה כ), וכמו כן לא היתה שבידה בבחינת כתר (ע"פ ש"ת פ"ד). וזה מורה שגם בעת השבייה והמיתה, נשארת לעולם מדת הכתר, שהוא הרצון כנ"ל, ואין המיתה שולטת עליו.

ה. ובענין הזה יש לפרש את אמרו חז"ל (חולין ז) 'גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן', כלומר שלאחר פטירת האדם מתגלה ומתגלה בו ה'צדיק' שבו, יותר ממה שנתגלה בימי חייו. ובהיות ביתר עומק את כל האמור כאן, שעיקר הכח לירש את הארץ הוא ע"י מדת הרצון הנשאר ומתגלה באדם גם לאחר ההסתלקות, יש להקדים מה שנתבאר בארוכה במקו"א, כי שלימות ירושת הארץ היא בבחי' הדעת של משה רבינו, והיינו כאשר יזכה משרע"ה להיכנס לתוכה ולכבוש אותה בכח דעתו, (ואכתמ"ל בביאור הענין).

והנה נודע ע"פ קבלה שמדת הדעת היא הארה ממת הרצון. והביאור הפשוט בזה הוא, כי מדת הדעת היא כח הכרעה בין שני צדידים, וכאשר הדעת נבצעת יש לה נטיה לאחד מן הצדידים. ודבר זה הוא הארה מעצמיות הנפש, כי הנפש נוטה יותר למה שהיא מתענגת ממנו, ונמצא שהדעת נמשכת מפנימיות הנפש - שהיא מדת הרצון כנ"ל. ומטעם זה מציינו שנתלכו המקובלים הראשונים אם מונים בחשבון העשר ספירות את הכתר או את הדעת, והכריע בזה האר"י ז"ל (ע"פ ש"ג פ"ה) שבפנימיות נחשב הכתר כמורה, אך בחיצוניות מחשבים את הדעת, כי הכתר הוא כח נעלם שאינו ניכר, ועל כן במקומו נחשבת הדעת, שהיא יותר חיצונית מהכתר, ונחשבת כמו פועל יוצא של ספירת הכתר. והיוצא מזה, כי הדעת היא הארה והמשכה ממת הרצון, כי מהות הרצון הפנימי מתגלה בחיצוניות ע"י הדעת.

ובהו יבואר מה שירושת הארץ מתקיימת בשלימות דוקא ע"י דעת משה, שהרי משה רבינו שורשו במדת רצון העליון, וכנרמז בשמו 'משה' שעולה כמנין 'רצון' ע"כ, וכלומר ששורשו הוא הרצון, ועל כן ה'דעת' שלו היא המשכה מן הרצון, שבכוחה זוכים לירש את הארץ באופן הנכון.

ואכן השלימות בזה היא כאשר הרצון העליון יורד ומתפשט עד הדעת, והיינו שהוא מתלבש בלבוש חיצוני ומתגלה בפועל ממש, שזוהי תכלית מדרגת ירושת הארץ, וכענין 'נתאה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' (תהומות טש כ"ד), ואז נחשב שנתמלא הרצון העליון ולא נשאר בגדר כיסופין בלבד, ודבר זה היה מתקיים אילו היה משרע"ה נכנס לאר"י. אולם למעשה עדיין לא זכינו לכך, כיון שהדעת שלנו נפגמה בחטא עץ הדעת, וחטא זה גרם לגזרת המיתה, שעניינה גם ענין הסתלקות הדעת שנפגמה בכח החטא, ועל כן לא זכינו מעולם לירושת הארץ על פי דעתא דמשה.

אמנם גזרת המיתה של חטא עה"ד לא נגזרה אלא על החלקים שבאדם מן הדעת ולמטה, שהרי חטא זה לא נמשך אלא מצד הדעת, ולכן חל הפגם על מדת הדעת ולמטה הימנו. אמנם הרצון שהוא למעלה מן הדעת מעולם לא נפגם, שהרי בודאי לא היה לו לאדה"ר רצון לחטוא, ונמצא שלא נגע הפגם במדת הרצון, ועל כן לא חל עליו ג"כ גזרת מיתה, ואשר לכן הוא קיים גם לאחר מיתה כנ"ל.

והנה גם שמצד אחד יש בזה חסרון - מה שלא נמשך הרצון עד מקום הדעת, והדעת אינה מטוהרת כמו הרצון, אך מאידך גיסא יש בה גם מעלה, שכאשר אין הדעת מתאימה עם הרצון, אזי הרצון מאיד ביתר תוקף, והכיסופין הם התגלות יתרה, כי אין להם לבוש חיצוני של הדעת המסתירה בתוכה את הרצון העמוק והפנימי. והיינו כמו שמבואר בפנים, שלאחר הפטירה, כאשר ישנה הסתלקות הדעת - שהיא ענין מיתה, אזי מתגברים ביותר הגעגועים והכיסופין אל הקדושה. וכל זה הוא דוקא מכח המיתה הנוטלת את כל כוחות האדם עד שאינו יכול לעבוד בכוחו העצמי, ולא נשאר בו הרצון, שהוא נבצעת מן הניתן לו מן השמים. ועומק הרצון הנשגב הזה הוא הכח והשורש לירושת הארץ.

ומטעם זה רואים שכאשר נגזר על מרע"ה שלא יוכל להיכנס לארץ, נתעורר בו רצון חזק ותשוקה נפלאה לבוא אליה, וכמו שמצינו שהרבה בתפילות רבות על זה. והיינו שמאחר שלא היה יכול להמשיך את הרצון עד הדעת, ונגזר עליו למות במדבר, ממילא נתגלה בו כח הרצון בתוקף גדול. והדברים ארוכים עוד, ואכ"מ.

ד. אברהם אבינו היה צריך לדעת שירושת הארץ היא למעלה מן הזכות, וארבע מאות שנה של גלות מצרים תיקנו פגם זה.

ה. במתים חפשי מן המצוות, אך נשארת התשוקה אליהן, ולכן נקודת הצדיק שבאדם מתגלה בו ביותר לאחר מותו, ובה עיקר ירושת הארץ, ונרמז בקניית מקום קבורה - שהיא הכנה לתחיית המתים.

א.

אליעזר מסר נפשו בשליחותו והתעלה למעלה ממדרגתו

ויאמר אברהם אל עבדו וקח בתי המושל ככל אשר לו וגו' (כד, ט).

בכל פרשת הליכת אליעזר לחרן לבקש את היוזג ליצחק, אין כתוב כלל שמו של אליעזר בפירושו, אלא רק 'העבד' או 'האיש'.

ויש לפרש את הענין בזה על דרך מה שכתבו על דוד המלך, 'ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשערי' (ש"ב כג, טו), ופירושו בגמ' (ב"ב ט) שביקש לדעת איזה דבר הלכה מפי הסנהדרין אשר בבית לחם, וכתבו שם שהלכו כמה גיבורים במסירות נפש לשאול את הסנהדרין מה הדין, ועל זה נאמר 'ולא אבה לשתותם ויסק אותם לה' (ש"ב טו) ומפרשת הגמ' (שם טו) 'מאי לא אבה דוד לשתותם, דלא אמרינהו משמייהו, אמר: כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, כל המוסר עצמו למות על דברי תורה, אין אומרים דבר הלכה משמו' וכו'. ולכאוף תמוה, למה מי שעוסק בתורה מתוך מסירות נפש, ענשו שאין אומרים את הדברים בשמו. ומבאר הרמב"ק הרבי ר' שמחה בונם מפרשיסחא ז"ע, שאין זה ירידת מדרגה, אלא אדרבה מעלה יתירה. כי כאשר האדם מוסר נפשו על דברי תורה, הרי הוא מתעלה אל למעלה ממדרגתו, עד שדברי התורה אינם נאמרים בשמו המורה על מדרגתו בעצמו, אלא דברי תורתו מתקשרים במקום נעלה יותר משמו, לפי שהוא מתרומם ומתאחד עם שורש התורה, וזהו שאומרים אותם 'משמיה דגמרא' כדא' התם.

וזה הוא גם כן ענין אליעזר עבד אברהם, שמסר את עצמו וכל מוחותו למען שליחותו, שהרי הוא בעצמו היתה לו בת וחשב לשדכה ליצחק אבינו, ואמר לו אברהם שהוא ארוו ואינו יכול להתדבק ביצחק שהוא ברוך (רש"י כד, טו), ואליעזר לא שת לבו לכל הדברים והקשיים, ומסר נפשו להצליח בשליחותו למען אברהם אדונו. וכל הפרשה הזאת היא מסירות נפש אחת גדולה (והוא בחי' מוסר עצמו על דברי תורה, שהרי היוזג של יצחק היה בחי' של מתן תורה, כמו שמוצינו אצל התכשיטים שנתן אל רבקה שהיו רמוזים על מתן תורה (שם כב), ואת כל השידוך עשה על באר המים (כד, ט), כענין דוד המלך שביקש מים מן הבאר ורמוז על דברי תורה), ועל ידי זה זכה להתעלות אל למעלה משמו, ולכן לא נזכר שמו בכל הפרשה. ואכן התרומם למעלה ממדרגתו, כי עד אז היה בכלל ארוו, ובאותו פרק יצא מכלל ארוו לכלל ברוך (כד, ט).

ב.

שליחות אליעזר להתגבר על היאוש בזיווגו של יצחק

ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת וגו' (ה, ח).

אמר חז"ל (קדושין כג) כי בקשת היוזג דומה לחיפוש אחר אבידה, כי האשה היא אבידתו של האיש. ולפי זה יש לומר, כי בשם שיש באבידה ענין של יאוש, אשר אם המאבד מתייאש מאבידתו, שוב אין הוא יכול לקבלה. כך גם יש בענין היוזגים יצר הרע של יאוש, וכדי לזכות בזיווג הנכון צריכים להתגבר על זה ולא להתייאש. ויש לומר כי לכן שלח אברהם אבינו את אליעזר לבקש את זיווגו של יצחק, כי 'אליעזר' הוא בגי' א' יותר מ'יאוש', להורות על כך שהוא נעלה מן היאוש [כי שמו מורה על הבטחון 'כי אלקי אבי בעוריי' (שפ"ט יח, ד), ועל ידי זה אין יאוש], ולכן יכול הוא למצוא את אבידתו של יצחק כראוי.

ובזה יש לבאר את הפסוק 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו' (תהלים לב, ו), ודרשו חז"ל 'אמר רבי חנינא לעת מצוא זו אשה' (ברכות ה), שהרי האשה אכן נקראת אבידתו של האיש כנ"ל. ולפי זה ביאר הבקשה 'ורק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו' הוא על פי הגמ' בענין השבת אבידה (ב"ב כג), אשר 'אבידה ששטפה נהר' מותרת ואין משיבים אותה לבעליה, ועל כך באה בקשת החסיד שלא ישלוט ענין 'שטף מים רבים' באבידתו. ובה יבואר ענין מה שעשה אליעזר סימנים על היוזג, כי רצה שתהיה רבקה כענין אבידה שיש לה סימנים, ועל ידי זה יש לה תובעים כי אין מתייאשים ממנה (שם טו). ועמד אליעזר 'על עין

המים' (כד, ט), לשמור שלא תהיה אבידתו של יצחק בבחי' אבידה ששטפה נהר'.

והנה אברהם אבינו התפלל על הצלת סדום, והיה נראה כי לא הצליח בתפלתו. אכן באמת פעל באותן התפלות את הצלת נשמת משיח, ועל זה נאמר 'מצאתי דוד עבדי' (תהלים פט, א) ודרשו חז"ל 'היכן מצאתיו, בסדום' (ב"ר מא, ד). כי נשמת משיח צריכה להתגבר על יאוש גדול ביותר, ולכן 'משיח' הוא בגי' א' יותר מ'אנוש' שהוא לשון של יאוש גדול. וזהו ש'מצא' הקב"ה את נשמת משיח, כאשר כבר היה נראה שאין שום תקוה. ובתפלתו של אברהם אבינו על סדום התחיל בלשון 'אולי יש', כי הית צריך להתגבר על קלי' 'אנוש' שהוא בגי' 'אולי יש', ולמצוא את נקודת משיח. ולכן כאשר חשש אליעזר שלא יצליח בשליחותו, הזכיר בלשון שאלתו 'אולי לא תאבה' וגו', לרמוז על כל תפלותיו של אברהם אבינו על סדום שהיו בלשון 'אולי' ולא הצליחו לפי ראות העין, והשם שמוא תשלום עליו קלי' היאוש. אכן אברהם אבינו בירכו שיצליח בשליחותו, ואכן התחוק בכחחון על הקב"ה והתגבר על היאוש, עד שצנא את אבידתו של יצחק אבינו.

ג.

יחוד שמים וארץ בזיווג יצחק ורבקה

ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדונו וילך וכל טוב אדונו בידו ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור (כד, ט).

א' בשם הוזה"ק כי יחוד זיווג יצחק עם רבקה, הוא בחי' של יחוד שמים וארץ, אשר על כן הקדים אברהם אבינו בדבריו אל אליעזר 'ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ' וגו' (כד, ט), כי זה הוא שורש היחוד ביניהם. ויחוד זה הוא בחי' אחדות של היחודא עילאה שהוא פסוק 'שמע ישראל' וגו' שהוא בחי' שמים, עם היחודא תתאה שהוא 'ברוך שם' וכו' שהוא בחי' ארץ. ואכן יצחק הוא קרבן עולה במסירות נפש, בבחי' יחודא עילאה. ואילו רבקה היא בחי' ברוך שם וכו', וזהו שנאמר בה 'וכדה על שכמה' (כד, טו), כי 'כד' מורה על ברוך שם וכו' שיש בו כ"ד אותיות, ו'שכם' נוט' ש"ם כ"בד מילכות.

ויש לרמוז על יחוד זה בתחלת השליחות, כי לקח אליעזר עשרה גמלים, והנה 'ע' פעמים 'גמלי' עולה תש"ל, שהוא מספר ראשי התיבות של שני היחודים כאחד (ש"י י"א, ב'ש"י ב"מ"ו). [ולקח את 'טוב' אדונו, בחי' שם אה"ה היוצא מראשי התיבות א"ת ה'שמים ואת הארץ ה"ל, אשר הוא בגי' 'טוב'. ואת שם קדוש זה כיון אליעזר בדרכו, כידוע מרמו דבריו ו'אבא היום אל העין, ואמ"ל]. והלך אליעזר לחרן, כי המספר 'חרן' עומד בדיוק באמצע בין הגי' של 'יצחק' ל'רבקה', כי הוא ז' יותר מ'יצחק' וג' פחות מ'רבקה' (ה"כ [כי שני פעמים 'חרן' עולה בגי' 'יצחק רבקה' עה"כ]). ואכן מספר ז' מורה על יחוד השמים והארץ ה"ל, כי שער החמישים הוא בחי' עץ החיים אשר מהלכו ת"ק שנה (שפ"ח י"א), והוא קומה שלימה של 'ע' פעמים ז', וזה הוא גם המהלך שיש בין השמים והארץ (פסחים ג"ד).

ד.

בשעת זיווגו של יצחק נשלמה נשמתו בבחי' דכורא

אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני (כד, יד).

א' באריה"ק (לקי"ת י"א) כי יצחק אבינו נולד בעצם עם נשמה של נוק', אלא בשעת העקדה פרח נשמה זו ממנו, והזרה אליו נשמה בבחי' דכר, עיי"ש. ויש לומר כי שלימות זכיותו בבחי' דכר של נשמתו, היתה רק כאשר הוודג עם רבקה בת זוגו, כי אז לקחה היא את כל חלק הנק' השייך לבחינתו, והוא זכה בשלימות לבחי' דכר שלו. ולכן נולדה רבקה באותה שעה שהיתה עקדת יצחק, כי יחד עם התחלת זכיותו בחלק הדכר של נשמתו, נבראה בת זוגו אשר תיקח בשלימות את חלק הנק' שלו לעצמה, ועל ידיה יושלם בחלק הדכר כנ"ל.

ולפי זה יש לרמוז בבקשת אליעזר למצוא את זיווגו של יצחק, שהזכירו דוקא בתואר 'עבד' באמרו 'לעבדך ליצחק'. ובא לומר כי כעת הוא בבחי' עבד החייב במצוות כאשה, כי נשמתו לא נשלמה עדיין בבחי' דכר, ובהוה הוא לעבדים. אכן כאשר ימצא את זיווגו 'עשית חסד עם אדוני', כי אז יהיה גם יצחק בבחי' 'אדוני' היפק בחי' עבד כמו אברהם, כי יהיה בשלימות בחי' דכר. ואכן כאשר

חזר עם רבקה וראתה את יצחק, שאלה את אליעזר מי הוא, וענה לה "הוא אדוני" (כד, טו), לומר שכעת זכה לבחי' אדון ולא עבד, כי נשלמה נשמתו בבחי' דכר.

ה.

יחוד יצחק ורבקה בבחי' ארץ ישראל

ומגדנות נתן לאחיה ולאמה (כד, טז).

פירש רש"י שהם: 'מיני פירות של ארץ ישראל'.

יש לרמוז כי 'אליעזר' 'יצחק' 'רבקה' הם בגי' ארץ ישראל עה"כ, דהיינו שהיחוד בין יצחק ורבקה שניהו ע"י אליעזר הוא בחי' קדושת ארץ ישראל, ולכן הביא להם מפירותיה. והענין בזה הרמז הוא, כי 'יצחק' עם 'רבקה' הוא בגי' 'תפלה', ואילו 'אליעזר' הוא בגי' 'שיח' שהיא גם כן לשון של תפלה כמו"ש 'לפני ה' ישפוך שיחו' (תהלים קב, א; ברכות כו). וארץ ישראל היא מקום התפלה, כמו שאמרו חז"ל שצריכים לכוון את הלב בכל התפלות כנגד ארץ ישראל, ולכן 'ארץ ישראל' היא בגי' 'שיח תפלה' שהיא 'אליעזר יצחק רבקה' כנ"ל.

[ויש לפרש מה שנתן זאת ללבן, הרי זה כי שבה פירות ארץ ישראל מתגלה נמצות נימורים, כאשר מודים ומשבחים עליהם להקב"ה. ושבה זה מתחיל ב'ארמי אובד אבי' (דברים לו, ה), ולכן כבוא אליעזר לתת משבח פירות ארץ ישראל, נתן זאת אל לבן שנזכר בראש דברי ההודאה עליהם].

ו.

זמן תפלת מנחה בשעת רוח דרומית

ויצחק בא מבוא באר רואי והוא יושב בארץ הנגב, ויצא יצחק לשוב בשדה לפנות ערב וגו' (כד, טז-כז).

פירשו חז"ל כי באותה שעה תיקן יצחק אבינו את תפלת המנחה, אשר זמנה מתחיל אחר הצות היום. ויש לרמוז כי לכן היה אז בארץ הנגב, כי ארבעת הרוחות הם כנגד ארבע חלקי היום, ורוח דרומית היא כנגד השעות מוצות היום עד שקיעת החמה (רש"י ברכות ג: ד"ה כ"ה), ולכן שעת תפלת מנחה יש לה שייכות עם ארץ הנגב שהיא בצד דרום. ובאותו רוח היה דגל מנחה ראוון (כמדרב"ג, ו) וגם הוא נרמז כאן, כי 'לחי ראי' הוא בגי' 'ראוון'.

ז.

המתקת הדינים בתפלת המנחה

ויצחק בא מבוא באר לחי רואי והוא יושב בארץ הנגב, ויצא יצחק לשוב בשדה וגו' (כד, טז-כז).

פי' רש"י: 'שהלך להביא הגר לאברהם אביו שישאנה'. והיה זה באותה שעה שבה תיקן יצחק אבינו את תפלת המנחה, ואכן לחזרתה של הגר יש שייכות לתפלה זו, שכן באותו פרק נקראה 'קטורה' (כה, א) ופירשו חז"ל שהוא על שם הקטורת (תנחומא חיי שרה ח), והרי על תפלת המנחה נאמר "תכון תפלותי קטורת לפניך מושאת כפי מנחת ערב" (תהלים קמא, ב) שהוא בחי' קטורת [וכן אמרו חז"ל (מנחות טט) אשר חזינו מנחה הקטורת הוא דוקא בקטורת של בין הערביים], ולכן החזיר יצחק את קטורה בשעת תפלת מנחה.

ויש לומר בזה, כי יצחק אבינו החזיר את הגר ממקום ישיבתה ב'באר לחי רואי', אשר את זה השם נתנה הגר לבאר אחר שנגלה עליה מלאך, ואמרה 'הגם הלם ראיתי אחרי ראי' (טו, ו), שהתפעלה מזה שהיא רואה מלאך אפילו אחר שנתגרשה מנכתי של אברהם אבינו. והענין הוא, כי הגר היא בחי' דינים חקקים שאינם מתוקנים, ולכן גירש אותה אברהם אבינו מביטו. אבל בכל זאת התגלה עליה מלאך ה', והוא בחי' של המתקת הדינים הקשים של הגר. וזה הוא הכח המיוחד של תפלת מנחה [שנתקנה ע"י יצחק] אבינו, שהוא בגי' 'הגר', והוא המתקת את הדינים שלה]. שהוא בזמן התגברות מדת הדין בעולם, וזו היא שעת תפלה זו הבאה להמתק דינים תקופים אלו [ולכן 'מנחה' במילואו (פי' ט"ז ח"ת ה"ה) הוא בגי' 'הגר' במילואו (ה"י גימ'ל ר"ש עה"כ)]. ולכן הלך יצחק אבינו להביא את קטורה ממקומה בבאר לחי רואי, אשר בזה התגלה ענין המתקת הדינים של תפלת המנחה.

שנאה

תעורר

מדנים:

השנאה הכבושה

שבוערת באדם

על ידי זוהמת

הנחש

א. הנחשים השרפים: להיזהר מהנחש שמסתתר בפנימיות האדם

אדם הראשון בבריאתו היה כולו טוב | כל הקלקולים בבריאה הם תוצאה של חטא עץ הדעת | הנחש כל מהותו 'רע' | הנחש מטייל להנאתו בגוף האדם מבלי שירגיש בו | במה 'נתגלה עוונם' של דור בית שני | איך משפיע השינה של הנחש על מידותיו של האדם

ב. אם ישוך הנחש: בלי עבודת המידות אתה עלול להיות 'נחש'

האדם למד מכל האמור איך לכנות את חבריו ששונא אותו | תתאר לעצמך שאומרים לך את האמת בפנים: אתה 'שטיק' נחש! | תנאי ראשון לעקור את המידות הרעות: תדע שהנחש נמצא בקרבך | איך מתהפך לב אדם בישראל ללב אכזר | כאשר הנחש מתעורר מי יכול לעמוד נגדו | חודו של מחט עלול לעורר את הנחש מתרדמתו

ג. אהבתי אתכם: תאהב כל יהודי כי הוא בנו של הריבונו של עולם

'פתחו לי פתח' של הסטרא אחרא | ההבדל בין לבוא בטענות על חברך לבין הרצון לראות ברעתו | עצה לכבות את השנאה הבוזרת | כל יהודי ראוי לאהבה אמיתית | כמו שאתה חפץ בטובתו של בנך כך השי"ת חפץ בטובתו של כל יהודי | ומדרגה למדרגה תעלנו

ד. ארוכה מארץ מדה: יש לנו חוק לימודים גדול מאד אין לנו זמן פנוי למחלוקת

מחלוקת גוזלת מהאדם את מיטב זמנו | כל כוחות הנפש הולכים לאיבוד כדי להחזיק את המחלוקת | איך היצר הרע מצליח להכניס מחלוקת במשפחה אחת | המחלוקת מספקת תעסוקה לכל העיר | דעתן של בני הבית לגבי המחלוקת | אם אני צריך לסיים מסכת איך יש לי זמן להתעסק עם מחלוקת | עם קצת מסילת ישרים הם כבר היו יודעים שאין דבר בעולם שמצדיק מחלוקת

.א.

הנחשים השרפים: להיזהר מהנחש שמסתתר בפנימיות האדם

'חשבונות רבים' שהרסו את הבריאה כולה

הנה כל היצורים; המידות רעות והתאוות, לא היו חלק מטבע האדם בשעת בריאתו. כי אדם הראשון יצור כפיו של הקב"ה, היה איש קדוש מאד כמו המלאכים, וכל כולו היה רק טוב. אלא מחמת כל הקלקולים שהתהוו על ידי חטא עץ הדעת, התגלגלו הדברים כך, שכל הבריאה הפכה להיות מעורבת טוב ורע, ואזי נכנסו בנפש האדם כל מיני מרעין בישין, אשר על זה כתיב (קהלת ז, כט): "עֲשֵׂה הַאֲלֵקִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְהִמָּה בְקִשּׁוֹ חֲשִׁבוֹת רַבִּים".

אמנם בנוגע לשנאה האמורה; שבעומק האדם טמונה איזו שנאה עמוקה לעצם הקיום של העולם כולו. הוא לא סובל אנשים, ואינו אוהב את קרבתם - על לא עוול בכפם ממש. הנה זה כבר מובן מאליו לכל בר דעת, שאינה חלק ממה שטבע השי"ת בנפש האדם. כי השי"ת ברא את האדם שיהא איש טוב ועושה חסד - שידמה את עצמו לבוראו. ומצד עצם בריאת האדם, בוודאי שאין שום מקום לשנאה כזו מופרכת ולא אנושית. שנאה זו היא בוודאי חלק מה'חשבונות רבים' שבקשו בני אדם, ורק מחמת הקלקולים העמוקים שנעשו בבריאה ובאדם, התגלגלו הדברים שהאדם יכול להיות בעל שנאת חנם נוראה כל כך - שהוא שונא את כל הבריאה כולה.

אתה מה הנאה יש לך?

ראשית סיפור הדברים של הקלקול הגדול שנעשה על ידי חטא עץ הדעת, היא מה שהתורה מכרזת ואומרת (בראשית ג, א): "וְהִנָּחַשׁ הָיָה עֵרֶוֹם" - זהו 'התואר' שהתורה נותנת לנחש הקדמוני. הוא בריה שכולו ערמומיות, שוא ושקר. ומשם ואילך מספרת התורה אודות פיתוי הנחש ואיך שסייב את כל חטא עץ הדעת. ומאז ועד היום, מכונה היצר הרע וכל כוחות הרע בכינוי 'נחש' - 'א' ביטע'רן' שלאנגל!

ובכן, מהי ההגדרה של נחש? הנחש כל מהותו היא שנאה, זעם וחמה. הוא כולו ארס ורעל ממיית, שרק תר ומחפש; את מי הוא יכול כעת להמית. וכאשר הוא מוצא את הקרבן שלו, הוא תיכף מתנפל עליו בחמה שפוכה ומרעיל אותו עד מוות.

הנחש קם והתעורר

וזהו פשר הדבר, איך אדם יכול להיות איש טוב ונעים הליכות, כל כולו לב ורחמנות, והנה באחת מתעוררת בו איזו שנאה כבושה לזולת - שהוא בעצמו לא יודע מזהיך היא עלתה וצצה לפתע פתאום. הוא מגלה בו מדות מושחתות של רוע לב וצרות עין. אתמול הוא עוד היה אדם טוב, איש חסד ומרבה להיטיב, והיום הוא מתהלך כאן, וליבו מלא שטנה וזעם כאחד האכזרים.

האדם הזה לא מכיר את עצמו! הוא לא מאמין שהוא כזה 'נחש'! הוא תמה על עצמו: "מה קרה לי לפתע? אני לא יודע מה עובר עלי! אני איש טוב או איש רע? האם כל מעשי החסד שלי הם בעצם מעשי רמייה? מה קורה כאן?!"

והתירוץ על השאלה הגדולה הזאת היא: "לא! כל הטוב והחסד שיצא מתחת ידך עד היום, נובע מהמציאות האמיתית שלך; אתה אכן אדם טוב ויש בכך הרבה מידות טובות. אבל בו בזמן גם יש בך 'נחש' רע ואורו! אלא שעד כה היה הנחש הצפועני הזה ישן לו שנת ישרים באיזו פינה נידחת בעומק העמקים שבקרבך - עד שאפילו לא ידעת על קיומו, ולפתע הוא הקיץ וניעור משנתו. כעת הוא רושף שנאה כפולה ומכופלת לכל יצור נוצר בעולם, והוא רק מחפש במי להטיל את ארסו ולהמיתו עולמית. ואתה דע לך, שאם לא תעבוד על המידות שלך, הנה הארס שלו ימשיך לפעפע ולבעור בקרבך. אם אתה לא תדאג לנקות ולטוהר את דמך מזהומת הנחש, ותתיר לו להסתובב חופשי ולעשות כרצונו, אתה לפתע תראה איך הנחש הארוז הזה שבקרבך, שולט על מעשיך ועושה בך כרצונו - אתה פשוט תהפוך להיות 'נחש'!"

שנאת הבריות ושנאת כל הבריאה כולה, תכבוש את כל מהותך ותהיה 'חבר לאיש משחית', אתה תהנה מחורבן וכליון ושמהם - בלי שום סיבה. אתה עלול להגיע למצב שאתה פשוט תהנה לשמוע על אדם שכל מעמדו ושמו הטוב שהיה הולך לפניו קרס באחת, אתה תשמח לאידו - של אדם שמעולם לא הרע לך - כאשר תשמע שהפסיד את כל הונו ורכושו. זה ממש מבחיל על הרעיון לחשוב, עד כמה אדם עלול להרחיק לכת וליפול לבאר שחת על ידי הנחש הפנימי שבקרבך.

והנחש עצמו אין לו באמת מכך שום הנאה - רק פשוט, כי הוא מהות של 'רע'. הוא מציאות של שנאה ואיבה ושתנה, וכל מגמתו אחת היא; להחריב ולקלקל את הבריאה עד היסוד. כך בדיוק נראה היצר הרע - מציאות של שנאה ומשטמה, אכזריות ורציחה וכל מידה רעה שבעולם. וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב טז): "אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות!"

הנחש אשר בקרבך

אימת בגמרא (שבת קמז): "בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא", התוצאה של חטא עץ הדעת היא, שזוהמת הנחש. כל הטינוף והסיאוב שמונח בנחש, חדר ונכנס בקרב האדם. זוהמת הנחש היא במילים אחרות: 'נחש קטן' שזוחל לו לאיטו בקרב ובפנימיותו של האדם. הוא בוער כולו בארס של עכנאי - 'א' שטיק שנאה און שלעטכס' - ממש כמו נחש! הנחש הזה לא נברא בתוך האדם מראשיתו, אבל אחר החטא הוא ממש חלק ממנו - הוא מעורב בכל טיפה מדמו.

וההבנה הזאת יש בה איזו בחינה של 'נתגלה עוונם': כי יודעים ומבינים קצת את השורש שלה, וכבר יש לאדם איזה 'ציור', איך נראית המידה המקולקלת הזאת, שרוחשת לה בעומק פנימיות האדם.

מי שרוצה להעמיד נגדו איזו 'תמונה'; איך זה נראה. שידמה לעצמו נחש... כך בדיוק זה נראה! תתאר לעצמך את עיניו הרושפות זעם וחורן אף, ואת לשונו הנוטפת ארס ותרעלה. תתאר לעצמך את הצורה המאוסה של הנחש, שכל כולו צועק 'רע' - וממש אי אפשר להביט בפניו מרוב גועל הנפש. הצייר הגדול ביותר, לא היה יכול להמציא כזו צורה של 'רע' כמו נחש... וכעת תחשוב, שכל זה מונח בעומק הנפש שלך, הוא שוחה להנאתו בתוך הדם שלך.

בשעה שהאדם מרגיש איך אש השנאה בוערת בליבו, הנה עליו לדעת שאם היה מביט כעת במראה, הוא לא היה רואה שם אדם - אלא נחש! כי מדה זו אינה מדה אנושית, אלא מדה של נחש, מדה של 'רע'. זהו ממש הנחש שזוחל כעת בליבך ובדמך - ומטשטש את כל מחשבותיך.

נקודות:

התוצאה של חטא עץ הדעת היא, שזוהמת הנחש, כל הטינוף והסיאוב שמונח בנחש, חדר ונכנס בקרב האדם. זוהמת הנחש היא במילים אחרות: 'נחש קטן' שזוחל לו לאיטו בקרב ובפנימיותו של האדם. הוא בוער כולו בארס של עכנאי - 'א' שטיק שלעטכס' - ממש כמו נחש! הנחש הזה לא נברא בתוך האדם מראשיתו, אבל אחר החטא הוא ממש חלק ממנו

חן בעיניו, או אם אכן ללא כל סיבה כלל - הנה דייקא אז, הוא הזמן המוכשר להחזיר בליבו 'אהבת חיים' לאותו פלוני. **תאהב אותו סתם כן! בלי סיבה שום מיוחדת! פשוט מחמת שהוא יהודי!** האהבת חיים הזאת, עומדת לעומת הנחש שכולו שנאת חיים; כמו שרואים בסדר הפסוקים (ויקרא יט, ז): "לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו' לא תקם ולא תטר את בני עמך וְאֶהְבֶּתָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ וְגו'". קודם כל - לא תשנא! ואם הלה פגע בך וציער אותך, הנה אין לך בכך שום הוראת היתר, לשוב ולנקום בו. רק עצה אחת נותרה בידך: "הוכח תוכיח" - תמנה בפניו את הטענות שלך נגדו, ותשיח את אשר עם לבבך - ממש כפי שהיית עושה על: הן יחיד שלך, אכל בשנאה! זה לא! ואם תשנא: "איך אני יכול לעמוד בזה! הרי הלה פגע בי עד עמקי נשמת! אני מרגיש שיש לי היתר גמור לשנוא אותו!" הנה על זה אומרת התורה: לא! אסור לך לשנוא אותו! אלא "אהבת לרעך כמוך" - הנה כעת העבודה שלך היא לעורר בך אהבת חיים, ואזי תראה באחת, שבאמת אין כאן מקום לשנאת חיים! אתה תראה שבין פגיעה ושנאה; אין שום קשר.

בו ברגע שליבך מלא אהבה אליו, אזי כל העולות הללו וכל הכאב שתרגיש בעיטיו, לא יגרמו לך שתשנא אותו. אדרבה, אהבת חיים הזו תביא לידי כך, שתשוחח איתו בידידות ובעניינות ותשלימו ביניכם

שלום. נמצא שעל ידי אהבת חיים, תעקור ותשרש מקרבך את השנאת חיים.

עצה למעשה: תעורר כלפיו הרגשים כאילו היה בןך

כדי לצנן ולהחליש את להב השנאה לזולת, ולהכניס תחתיו אהבה והרגשים נעימים כלפיו, הנה אפשר להשתמש בעצה פרקטית פשוטה: בעל עת שאדם חש שרגשי שנאה עולים בליבו כלפי אדם אחר, הוא מרגיש - מכל סיבה שלא תהיה - שאינו יכול לסבול אותו, שידמה בנפשו ויחשוב: "מה היה אילו פלוני זה היה הבן שלי?! אילו הייתה שוררת בינינו אהבה גדולה ואמיתית?! איך הייתי אז מתייחס אליו?!" הלא בוודאי שהיה מגיע למסקנה אחרת לגמרי. **כל אדם 'נורמלי' מתייחס אחרת לגמרי לילדים שלו; עצמו ובשרו. הוא מביט אליהם בעיניים אחרות לגמרי.** בכל מה שנוגע לצאצאיו, הוא מפרש ומסביר כל דבר באופן אחר.

כל יהודי הוא בנו של הש"ת

נו, צא אפוא והתבונן: ואם יהודי זה אינו בןך האהוב? אבל הלא היה בנו של הריבוננו של עולם! הן הפסוק זועק ואומר (דברים יד, א): "בָּנִים אֲנִי לַה' אֲלֹהֵיכֶם", כל יהודי הוא בנו יחידו של הריבוננו של עולם! והריבוננו של עולם הלא מביט עליו ומתייחס אליו כמו אל בן יחיד! נו, איך בכלל שייך שתשנא את

ד.

ארוכה מארץ מדה: יש לנו חוק לימודים גדול מאד אין לנו זמן ופנאי למחלוקת

- אם בתורה, אם בממון, או במעמדו בין אנשים, **אבל הצד השווה הוא, שכל אחד חפץ שכולם יידעו שהוא המוצלח ביותר.** וכך עם הזמן, המצב הזה מביא לידי קנאה ושנאה, וכל האווירה במשפחה נעכרת ונהרסת. כולם מרגישים את המתח באויר. כל אחד מעלה בליבו טינה על זולתו, מתחילים לדבר אחד נגד השני, כולם מעלים טענות נגד כולם, עד כל המשפחה הופכת להיות יורה ורוחת של מחלוקת ושנאת חיים.

לפעמים עוד מצטרף לזה, שאחד הדברים בהם אחד מבני המשפחה 'מצליח' בו יותר מהשאר הוא, שהם מרגישים שאביהם רוחש לו אהבה וחיבה יתירה יותר מכולם. וכך הגיס הזה חורק שיניים למה השווער מחבב יותר את הגיס ההוא, והשני מדבר סרה נגד השווער כי לדעתו אמר פעם איזה משפט שפגע בו, והשלישי מלא טענות כרימון על אחד מהגיסים על שאינו מכבד את השווער כדבעי, ושוב הדברים חוזרים ומגיעים לאוזנו של השווער בכבודו ובעצמו, והוא אכן נפגע מכך - וכעת גם הוא מלא טענות - וכך מסתובב לו לגלג המחלוקת וחוזר חלילה, עד שכבר אי אפשר לעצור בעדו.

ואם יש במשפחה קצת כסף... נו, כאן המצב כבר יותר גרוע, הממון הזה עוד מוסיף שמן למדורה פי כמה וכמה! ומי כבר מדבר לאחר 'המאה ועשרים' או אז הם מתחילים את כל הפרשה מחדש: הצעקות והטענות עולים עד השמים. דיני תורה וערכאות - רחמנא ליצן - מימין ומשמאל - ממש פחד פחדים. **אף אחד לא מסכים לוותר על כלום: כל אחד צועק 'כולו שלי!' אף אחד לא מרוצה משום הסכם וכולם מסתובבים להם עם לב מלא טינה האחד על השני.**

ימיו אינם חוזרים

כאשר איזו משפחה נופלת במחלוקת ומדון, תמיד יהיה שם 'ששון ושמוחה'... תמיד יהיו שם

הבן יחיד של הריבוננו של עולם!? הלא בוודאי שהיה זה, אינו פחות מהבנים שלך שאתה אוהב אותם בכל לב. פשוט בתור יהודי 'מגיע' לו היחס הזה, שתאהב אותו ותראה רק את הטוב שבו.

ממדגה למדרגה: מאהבת הבריות לאהבת ישראל

אדם שזוכה לעבוד ולתקן את מידותיו, הוא עוקר מליבו את האנוכיות ואת הישות, הוא משרש אחר לגמרי! ממש לא להכיר אותו! **הוא נהיה אדם טוב, אוהב ואהוב על הבריות, הוא סובל את זולתו על כל חסרונותיו או הליכותיו ודעותיו השונים והמשונים, וכל כולו אדם נחמד ונעים, ששום מצב לא מוציא אותו מדעתו...**

ושוב יזכה לבוא לאהבת ישראל אמיתית - שהיא מדרגה נעלה מעל אהבת הבריות. ומתוך אהבתו לכל איש ישראל, הנה גם יאהבו אותו; כמו שכתוב (משלי כז, ט): "כִּמְלֵי הַפְּנִים לַפְּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם" - אהבה שלך לזולת תחזור אליך - גם אותך כולם יאהבו. וכך חי אדם בטוב ובעניינים בלי קנאה ושנאה, אלא עם אהבה ואחוזה ואחדות עם כל יהודי, והוא זוכה לקשר נפלא עם חבריו ויש לו אהבת חברים אמיתית, ומתקיים בהם הפסוק: (תהלים קלג, א): "הִנֵּה מִה טוֹב וְיָמָה נְעִים שְׂכֶת אֲחִים גַּם יָמָד".

חדשות: "שמעת ראובן ושמעון שני הגיסים - שכבר לא מדברים ביניהם כמעט שנתיים - עשו אתמול 'שלום!'" למחרת יש כבר 'פרישע נייעס!'" שני האחים לוי ויהודה הסתכסכו ביניהם, קודם הם לא דברו אחד עם השני, אבל אתמול, כבר היה שם 'ליסטיג לעבדיג', יהודה עשה על לוי 'קולי קולות' באמצע בית המדרש! ממש נורא מה שקורה שם ביניהם! וכך זה הולך ממחלוקת אחת לזולתה; כאשר מחלוקת אחת שוֹכְכָת ושתי הצדדים כבר השלימו ביניהם, למחרת מתחילה מחלוקת חדשה - 'א פרישע פרשה' - אצל שני אנשים אחרים. וכל אחד מוכרח כמוכן לקחת צד ולהביע את דעתו - הוא הרי לא יכול להשאיר את המחלוקת באויר מבלי שהוא יתערב בה - וכך כולם הולכים ונפולים למחלוקת.

כך חולפים ועוברים להם שנים על גבי שנים של מחלוקת, קנאה ושנאה. ואפילו אם בעלי המחלוקת כבר רוצים לכבות את האש ולסיים את המחלוקת, נו, הרי לכל אחד יש גם 'בני בית' - גם לרבנית שלו יש דעה - והם לא מסכימים לעשות 'שלום' כל כך מהר, וברוחב דעתם הם מחליטים שלמען השם מוכרחים להחזיק הלאה במחלוקת. ועם הזמן הופך האיש להיות כמו 'אשה'; הוא כבר גם חושב כמוהו, וגם הוא מסכים שאכן מצווה גדולה להמשיך במחלוקת זו. **וכך חלק גדול מכל יום, ומכל שבוע, ומכל השנה כולה, מוקדש למען המטרה הגדולה הזאת - להחזיק במחלוקת ולוודא שהאש חלילה לא תכבה לעולם!** שעות ארוכות מידי יום ויום יורדים להבל ולריק - רק מחמת שאנשים עסוקים במחלוקת: "שמעת, יש 'גרויסע נייעס', פלוני כבר מדבר עם פלוני - אתמול הוא אפילו היה בחתונה אצלו. אבל מנגד, עם הלה הוא אינו רוצה לדבר - אפילו הזמנה לחתונה הוא לא שלח לו. מה דעתך על מה שקורה שם? זה ממש נורא - לא?!"

נקודות:

אדם שזוכה לעבוד ולתקן את מידותיו, הוא עוקר מליבו את האנוכיות ואת הישות, הוא משרש מקרבו את הנחש - כזה אדם הופך להיות אדם אחרי לגמרי! ממש לא להכיר אותו! הוא נהיה אדם טוב, אוהב ואהוב על הבריות, הוא סובל את זולתו על כל חסרונותיו או הליכותיו ודעותיו השונים והמשונים, וכל כולו אדם נחמד ונעים, ששום מצב לא מוציא אותו מדעתו

אם הם היו לומדים קצת מוסר, הם היו נכוחים לראות שכל הדברים שאדם כועס וזועם מחמתם, והוא מתהלך בגללם מלא צער וכאב - הם כולם 'שטותים והבלים!' ממילא ישנה רק עצה אחת: תתחמק מכל העסק הזה! תלמד את הילדים שלך איך יהודי צריך לחשוב, תדבר איתם ותסביר להם: "אנחנו לא מתערבים במחלוקת! אין לנו זמן להתעסק עם ההבלים הללו!"

תעשה חשבון פשוט: כמה זמן המחלוקת תגזול ממך

יהודי צריך לחיות תמיד עם הרגשה שאין לו זמן מיותר - "היום קצר והמלאכה מרובה" - יש לו כל כך הרבה מה לעשות בעולם - 'ער דארף נאך אזוי פיל אויפטוהן'. עובד ה' שנקלע למחלוקת במשפחתו או בכל סוג של מחלוקת, צריך מיד לעשות חשבון הנפש לעצמו: "אם אתעסק במחלוקת זה אומר מבחינתי רק דבר אחד: שאצטרך כעת לבזבז שעות על גבי שעות מזמני היקר! אני הולך להפסיד ולאבד כאן את כל כוחות המחשבה והנפש - כדי שכביכול אקבל את ה'זכויות' שמגיעים לי. נו, גם אם נאמר שאני אכן צודק, אבל היכן יש לי זמן בעולם כדי לשחק עכשיו 'פוליטיק'...? אני הרי 'שכיר יום' אצל הריבוננו של עולם! הוונן הזה שבידי וכל הכוחות שיש בי, הלא קבלתי אותם מהריבוננו של עולם, על מנת שאעבוד אותו בהם בתמימות ובשלמות. אני הלא כאן עבור איזו תכלית שאני צריך למלא בעולם!

אני הרי לומד כעת בבא קמא, ואני מוכרח ללמוד ולהבין את כל המסכת על בוריה. אני לומד כעת את הסוגיא של 'אוש קונה' ואני רוצה לעמוד על כל עומק הסוגיא עם דברי הראשונים והאחרונים. אני לומד כעת ספרי מוסר ואני רוצה לקנות שלימות! אני לומד כעת ספרי חסידות ואני רוצה להוסיף חיל והשגות בעבודת ה'! נו, היכן נשאר לי פנאי ביום שלי, כדי להתעסק במחלוקת ובפוליטיק?! איך עוד נותרו בי כוחות הנפש, כדי להתהלך במשך היום עם טענות ועגמות נפש מחמת העוללות של הוולת?! איך עוד לי כוחות המחשבה, כדי לחזור ולהתבונן שוב ושוב בטענות שיש לי, ולהבין את עומק העוללות שנעשו לי?! אני הרי בן תורה ועובד ה', נו, צריך אני אפוא להיות מונח ושקוע בתורה ועבודה, אני צריך להיות עסוק רק עם דברים שבקדושה! אני לי זמן עבור דברים אחרים! איך לי מקום פנוי בראשי עבור ההבלים הללו! העבודות ה' שלי ממלאת את כל סדר היום שלי ואת כל הראש שלי, וכל דבר שלא עוזר לי בעבודת ה' אינו מדבר אלי כלל! זה כלל לא נוגע לי אם פלוני קיבל חלק גדול יותר ממני בירושה! אם יש לי איזו תביעה עלי, אני יכול לבקש מהבית דין שיכריעו בדבר על פי דין תורה, אני אקבל את הפסק ואמשיך הלאה ללא היה. אבל זה בוודאי ברור לי, שאני לא רוצה לשרוף ולכלות כעת שלושים - ארבעים שנה של חיים, עם טענות וכאבים נגד השני - יש לי דברים יותר טובים לעשות!"

תלמוד אותם קצת מסילת ישרים והמחלוקת תשכך מאליה

אדם חושב לעיתים כאשר יש אצלו במשפחה איזו מחלוקת, שהוא יכניס את עצמו לעובי הקורה והוא כבר יעשה שם 'שלום'. אבל למעשה זו טעות גדולה והיא תחבולה של היצר הרע שרק רוצה לגרום אותו לתוך המחלוקת עם איצטלא דרבנן. צריכים לומר לו: "אל תשלה את עצמך שאתה תצליח להשכין שם שלום. כל זמן שלא ילמדו שם מסילת ישרים וחובות הלכות - הם לא יתפטרו ממחלוקת עד ביאת המשיח!"

כי אם הם היו לומדים קצת מוסר, קצת מסילת ישרים, הם היו נכוחים לראות שכל הדברים שאדם כועס וזועם מחמתם, והוא מתהלך בגלגל מלא צער וכאב - הם כולם 'שותים והבלים'! ממילא ישנה רק עצה אחת עבורך: תתחמק מכל העסק הזה! תלמד את הילדים שלך איך יהודי צריך לחשוב, תדבר איתם ותסביר להם: "אנחנו לא מתערבים במחלוקת! אין לנו זמן להתעסק עם ההבלים הללו! כל הלשון הרע' והשנאת חיים הזה אינו נוגע לנו כלל וכללו. אנחנו לא נותנים בבית שלנו דריסת רגל למחלוקת! לא למחלוקת - ולא לכל המידות הרעות הללו! אנחנו לא משווים את עצמו למשפחה אחרת ולא מנסים לשחק בתחרות עם שום בן אדם בעולם! אנחנו לא רוצים לדבר על אף אחד מטוב ועד רע! כולם אוהבים וכולם ברורים, כל אחד עושה מה שהוא מבין, הכל טוב ויפה - אבל אנחנו לא מתערבים בעניינים של הזולת! לא מי יותר אוהב על השווער ולא מי קיבל חלק יותר נכבד בירושה - אין לנו חלק בכל ההבלים הללו. אנחנו מתעסקים עם דבר אחד: למלא את הייעוד התכליתי שלנו בעולם - וחוף מזה כלום!" כך קיימים את מה שאמר דוד המלך: (תהלים כו, ו): "אֶרְכָּץ בְּגִילְיוֹן פָּנַי וְאֶסְבְּּה אֶת מַזְבְּחֵךָ יְיָ וְגו' ה' אֶהְבְּתִי מֵעוֹן בִּיתְךָ וּמִקוֹם מִשְׁפַּח בְּכֹדֶךָ."

שהבחין אביו הרה"ק מראפשיץ בכך, מיד ניגש אליו וטפח על שכמו, ואמר לו: 'אליעזר! מיט חשק! (עם חשק!) וזכה נתן לו חייוק, ואכן התפלל בהתלהבות כדרכו. בעת רעוא דרעוון, אמר המגיד מקאזניץ: 'דאס פייגעלע וואס האט אונז מוחה געוועזן מיט קבלת שבת, זאל זינגען דרוו יקרא' (הצפור שהחיה אותנו עם קבלת שבת, תשורר ירוו יקרא). שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאמשינאו זי"ע: שבצעירותו נסע הרה"ק הרבי ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע עם אחד מחבריו לשהות בצל המגיד מקאזניץ בשבת קודש. וכאשר הגיעו קידם המגיד את הרבי ר' בונם בכרכת 'שלום עליכם' ובכבוד רב, וקירב אותו מאד, ואילו את חברו לא קירב כלל. אבל במשך השבת קירב המגיד רק את חברו, ואילו אל הרבי ר' בונם לא פנה ולא התייחס כלל. אחר שבת נפרדו לשלום, וחלק להם המגיד כבוד רב וליווה אותם לדרכם.

ויהי בהיותם אחר כבדת ארץ מהעיר קאזניץ, פנה הרבי ר' בונם אל חברו ואמר לו: 'וועמען האט דער רבי געמיינט ביים באגלייטן? (למי היתה כוונת הרבי בליווי זה?)', ענה החבר: 'וואס הייסט? מ'האט דאך געזעהן א אנאנץ שבת וועמען ער האט געמיינט! (מה השאלה? הרי ראו במשך כל השבת למי התכוון - מי כיבד הרבי?)', אמר לו הרבי ר' בונם: 'ניין! מיך האט דער רבי געמיינט! (לא! כוונת הרבי היתה אלי), אבל חברו התוכח עמו, וטען כי לא יתכן הדבר, שהרי במשך כל השבת המגיד לא כיבד את הרבי ר' בונם, ולמה יכבדנו לאחר שבת כל כך. אכן הרבי ר' בונם עמד על דעתו כי ברור לו שהרבי התכוין אליו. כך התווכחו הלוחך ושוב כמה פעמים, עד שאמר הרבי ר' בונם: 'מען מוז צוריק גיין צום רבי'ן פרעגן' (מוכרחים לחזור אל הרבי ולשאל אותו בעצמו). חברו סירב וטען כי הרי הם כבר באמצע הדרך, ומה להם לחזור בשביל זה. אבל הרבי ר' בונם התעקש ואמר: 'ניין מען מוז צוריק גיין פרעגן' (לא, מוכרחים אנו לחזור ולשאל), בראות חברו כמה עז חפצו בדבר הסכים, ואכן חזרו לקאזניץ אל המגיד.

מיד עם בואם קידם המגיד את פניהם, ובלי שום אומר ודברים פנה מעצמו אל הרבי ר' בונם ואמר לו: 'יידך בונם האב איך געמיינט! (אלך - בונם היתה כוונתי). כשיצא מאת המגיד, הסביר הרבי ר' בונם לחבירו פשר המעשה, כי לפני שבת ניסה אותו המגיד ע"י קירוב, ולכן קירבו כל כך לראות אם יישק לו הקירוב, אבל: 'אז דאס הארץ איז גליין, שאדט נישט קיין קירובות' (אם הלב יש, אין קירובות מויקה). אח"כ במשך השבת כולה ניסה אותו ע"י ריחוק, אבל: 'אז דאס הארץ איז גליין, שאדט נישט קיין ריחוק' (אם הלב יש, אין ריחוק מויק). וסיים את דבריו: 'אבער דיר האט דאך די קירובות יא געשאדט, האב איך נישט געוואלט אז ס'זאל ארויס קומען א תקלה פון דער קאזניצער מגיד, האב איך געהייסן צוריק גיין אים פרעגן' (אבל לך הרי מויקה הקירובות שקיבלת - שהרי חשבת שהרבי מכבד אותך מפני אשר לך נאווה תלה - ולא רציני תצא תקלה זאת מתחת ידיו של המגיד מקאזניץ, ולכן אמרתי לחזור ולשאל אותו).

הרה"ק מדיקוב הזכיר פעם בדברי תורתו מימרא מדברי המגיד מקאזניץ, ואח"כ לפני שרצה לומר משהו מדברי האריה"ק, אמר 'און א גרעסערער פון אים, דער אר"י הקדוש זאגט... (וגדול ממנו, האר"י הקדוש אומר...), אכן מיד חזר בו ואמר: 'וואס זאג איך א גרעסערער? איך בין נישט מבחין קיין חוט השערה צווישן דער קאזניצער מגיד און דער אר"י הקדוש! (מה אני אומר גדול יותר? אין אני מבחין אפילו חוט השערה בין המגיד מקאזניץ והאר"י הקדוש!). [בוודאי אין לנו השגה במדרגות הצדיקים, אכן בפשטות היתה כוונת הרה"ק שאיננו יכולים להבחין שום הבדל ביניהם, כי כל כך גדלה מדרגתם, שאין לנו שום השגה בגדלות נשגבה זו].

הרה"ק מראפשיץ זי"ע היה נוסע מידי שנה להרבה צדיקים, לשהות במחיצתם ולהתברך מפיהם, עד שאמר פעם על עצמו שנסע לר"נ רבי"ס. אבל היה שלושה מתוכם שהחשיב בעיקר לרבותיו, והם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע והרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע. והיה קורא עליהם: 'אין קורין אבות אלא לשלשה', דהיינו אשר ג' צדיקים הללו היו עיקר רבותיו.

דרכו היה תמיד להתחיל את מסעו אל הרבי מלובלין, ומשם היה נוסע אל הצדיקים האחרים. וכך גם לפני שחזר לביתו, היה עובר שוב אצל הרבי מלובלין. פעם אחת נסע עמו בנו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדיקוב זי"ע, כשהיה עדיין אברך צעיר. ויהי בהיותם בלובלין, [לפני שהמשיך הרה"ק מראפשיץ משם אל הצדיקים האחרים] פנה אל בנו הרה"ק ואמר לו: 'ידו ביסט דאך נאך א יונגעראמן, ס'איז דא גענוג חסידות דא אין לובלין אויך. א יונגעראמן דארף זיך נישט אזוי פיל עוסק זיין אין חסידות. זיין און לערן דא אין לובלין, דא וועסטו האבן גענוג חסידות' (אתה הרי הינן עדיין אברך צעיר, גם בלובלין יש מספיק חסידות. אברך צעיר אינו צריך להתעסק כל כך הרבה בחסידות. שב ולימד כאן, כאן בלובלין יהיה לך די הוורר חסידות). אמנם הרה"ק ידע שאביו נוסע לקאזניץ לכן רצה מאד להמשיך עם אביו בנסיעתו, כדי לבקר בהיכלו של הרה"ק המגיד מקאזניץ, אשר כבר היה אז לעת זקנותו, והרה"ק עדיין לא הספיק להכירו.

והנה להרבי מלובלין היה בן שהיה איש פלא והתנהג באופן משונה, והיה ידוע שהרבי נותן לו כל מה שביקש. ונהיה כ"ק מרן רבינו זי"ע מספר מעשה פלא בענין זה, עד כמה היה הרבי נוהג למלא את כל בקשותיו, ולתת לו את כל מה שהיה רוצה, ואכמ"ל. הלך הרה"ק אל זה היסן ואמר לו: 'איך בעט דיר, פועל ביים טאטן אז ער זאל היסן מיין טאטן מיר מיט נעמען קיין קאזניץ' (אני מבקש ממך, תפעל אצל אבך שיצוה את אבי לקחת אותי עמו לקאזניץ). הסכים הבן, והבטיח: 'א ודאי א ודאי'. מיד ידע הרה"ק כי הוא יכול כבר ללכת לארוז את חבילותיו להתכונן לנסוע. ואכן הלך הבן הזה אל אביו הק', ואמר לו: 'אליעזר, מוז פארן קיין קאזניץ! (אליעזר, מוכרח לנסוע לקאזניץ!). ענה לו הרבי: 'מוזן פארן' (הוא אכן יהיה מוכרח לנסוע).

ויהי כאשר ניגש הרה"ק מראפשיץ לקבל ברכת פרידה מהרבי מלובלין, שאל אותו הרבי: 'וואס ערסט זיך מיט אליעזר? אליעזר פארט אויך?' (מה נשמע עם אליעזר? גם הוא נוסע?). ענה הרה"ק מראפשיץ: 'ניין, אליעזר איז נאך א יונגעראמאנטישע, גענוג חסידות! זאל ער זיך און לערנען! (לא, אליעזר הוא עדיין אברך צעיר, מספיק חסידות! ישב ולימד). אמר לו הרבי: 'זאלסטו וויסן, דיין אליעזר איז שוין א פערטיגע כלי, ס'פעלט אים נאך אזוי פיל - והראה באצבעותיו ממש משהו - אז ער וועט פארן קיין קאזניץ וועט ער ווערן אן אדם השלם' (רע לך, אליעזר שלך הוא כבר 'כלי' גמור, חסר לו רק עוד קצת ממש, ואם יסע לקאזניץ, יהיה בזה לאדם השלם). ואכן נסעו יחדיו לקאזניץ.

ויסעו ויבואו לקאזניץ. המגיד מקאזניץ כבר היה אז לעת זקנותו וחלוש מאד, כליל שב"ק הכניסו לביהמ"ד על משתו, וכיבד המגיד את הרה"ק - שהיה ידוע לבעל תפלה נפלא - אלהתפלל קבלת שבת לפני התיבה, אע"פ שהיה עדיין אברך צעיר. ניגש הרה"ק אל העמוד, אבל מרוב יראה לא היה יכול לפתוח את פיו. שנים רבות אח"כ סיפר הרה"ק ואמר: 'איך בין צוגעגאנגען צום עמוד, האבן די ציין מיר געשאקלט, איך האב נישט געקענט עפענען דאס מויל, איך האב געוואוסט אז דא אין דעם בעטל ליגט א איד וואס ער קוקט גלייך ארויף אין הימל' (ניגשתי אל העמוד, והיו שניי נוקטות זו לזו, ולא יכולתי לפתוח את פי, כי ידעתי כי כאן במיטה שוכב יהודי מסתכל ישראל תוך רום השמים). וכך עמד זמן מה באימה, עד

